

Rajoista raameihin med hjälp av smidigt samarbete

Siv Björklund ja Karita Mård-Miettinen

Kari Sajavaaran rahasto myönsi meille tunnustuspalkinnon siitä yhteiskunnallisesti vaikuttavasta työstä, jota olemme tehneet kielikylvyn ja monikielisyyden hyväksi niin tutkimuksessa kuin opetuksessa jo usean vuosikymmenen ajan. Haluammekin koko Vaasan yliopiston kielikylpytutkijayhteisön puolesta kiittää saamastamme tunnustuksesta. Tunnustus innoitti meidät kiitospuheessamme kertaamaan kielikylvyn parissa viettämiämme vuosikymmeniä. Puimme kokemuksemme kaksikieliseksi, paikoin monikieliseksikin tajunnanvirraksi, jonka ytimenä ovat R- ja S-kirjaimilla alkavat avainsanat.

Miksi R ja S?

R = ruotsi

Språkbåd i svenska är det vanligaste språkbådet i Finland. Ruotsin kielen kielikylvyssä oppilaat saavat reilut 50 % opetuksestaan ruotsiksi. Också många språkbådsforskare vid Vasa universitet har svenskspråkig bakgrund, och en av dem är den ena pristagaren.

S = suomi

Myös suomen kielellä on tärkeä rooli kielikylvyssä, onhan se kielikylpyoppilaiden äidinkieli ja myös opetuksen kieli monissa oppiaineissa. Också flera av dem som gör forskning i språkbåd har finskspråkig bakgrund. Detta gäller även för den andra pristagaren. Osa tutkijoista taas on taustaltaan kaksikielisiä. Tutkijoiden erilaiset lähtökohdat ovat aina olleet kielikylpytutkimuksen suuri rikkaus.

Kielikylpy on rajojen rikkomista ja smidigt samarbete

Rajojen rikkominen

När språkbadet kom till Finland år 1987 fanns det ingen motsvarande språkundervisning i vårt land. Det var många olika gränser som skulle överskridas. I undervisningen skulle eleverna lära sig språket genom att använda det under en stor del av skoldagen: kielenoppiminen ja kielenopetus eivät siis kuuluneetkaan pelkästään kielten tunneille. Tämän rajan ylittämiseen tarvittiin kansallinen poikkeuslupa. Ytterligare blev svenskan plötsligt synlig i de finskspråkiga skolorna på ett annat sätt en förr genom språkbadsklassernas närvaro i dessa skolor.

Smidigt samarbete

Kaiken kaikkiaan kielikylvyn toteuttaminen Suomessa on edellyttänyt monentasoisen yhteistyön tekemistä niin paikallisesti, valtakunnallisesti kuin kansainvälisestikin. Språkbadet här inte bara förutsatt samarbete utan också möjliggjort mångsidigt samarbete mellan olika intressentgrupper.

Andra kännetecken för språkbad

Radikaali/radikal

Kielikylpy alkoi med hjälp av ett undantagstillstånd. Poikkeuslupa tarvittiin, koska 1980-luvun puolivälissä ei kunnallisella puolella vielä ollut mahdollista opettaa muulla kuin koulun opetuskielellä eikä myöskään aloittaa kielenopetusta ennen kouluikää. Och språkbadet började redan i daghem.

Suvaitsevaisuus

Ajan henki oli onneksi 1980-luvun puolivälin Suomessa suotuisa uudenlaiselle kielenoppimismenetelmälle. Språken var viktiga, det uppmuntrades till tidigareläggning av språkundervisningen ja kielitaidon monipuolistamisyriityksiä arvostettiin.

Reaktio

Språkbadet väckte mycket reaktioner på finskt och svenskt håll. Lehtien mielipidepalstat täyttyivät huolestuneista, vihaisista, turhautuneista, mutta myös innostuneista kirjoituksista. Usein kirjoitusten keskiössä oli ruotsin kieli. Det var inte då heller neutralt att arbeta med det svenska språket. Iahduttavaa tutkijanäkökulmasta oli tietenkin, että ensimmäisiä tutkimustuloksia odotettiin ja niistä raportoitiin mielellään

lehdistössä.

Salaiset agentit

Reaktiot eivät kohdistuneet vain kielikylpyyn. Oman osansa kriittisistä kommenteista saivat myös myönteisiä tuloksiaan raportoineet tutkijat. Ruotsinkielisiä tutkijoita syytettiin mm. suomalaislasten ruotsittamisesta, ja epäiltiinpä heidän jopa olevan tietyn puolueen kätyreitä.

De finskspråkiga forskarna anklagades att vara "ruotsimielisiä svenskivrare" som inte förstår sig på andra, viktigare språk. Huomio kiinnittyi siis siihen, että kielikylpykielenä oli nimenomaan ruotsi. Se tosiasia jätettiin tyystin huomioimatta, että kielikylpyä on alusta lähtien markkinoitu monikielisyysohjelmana, jossa kasvetaan "kahden kielen kautta monikielisyys". Man glömde att språkbadsprogrammet ända från början har erbjudit tidigarelagd undervisning i flera främmande språk som English, Deutsch, français, español osv.

Respons

Trots att diskussionen var livlig vid språkbadets början och det fanns både negativa och positiva reaktioner i media, var responsen från olika direkt berörda parter mycket glädjande. Aktiiviset kielikylpyvanhemmat tukivat kielikylvyn toteuttamista omissa kunnissaan ja lobbasivat tehokkaasti kielikylvyn puolesta, jotta se leviäisi myös uusille paikkakunnille. Lärarna var entusiastiska och engagerade och ville gärna ha både andra kollegor och forskare som stöd och bollplank. Koska kielikylpy oli uudenlainen opetusohjelma, sen parissa työskentelevät opettajat kaipasivat varsin pian siihen liittyvää täydennyskoulutusta, ja ajan mittaan myös opettajien peruskouluttaminen tuli ajankohtaiseksi.

Samarbete

Kielikylpyopettajien koulutuksen avainsana on aina ollut yhteistyö. Vaikka Vaasan yliopisto on jo usean vuosikymmenen ajan perus- ja täydennyskouluttanut kielikylpyopettajia, se on Suomen ainoa yliopisto, jossa ei ole kasvatustieteellistä tiedekuntaa. Vasa universitet kan alltså inte ensamt grundutbilda språkbadslärare utan måste göra det i samarbete med ett universitet som har lärarutbildning. Ensin koulutusta annettiin yhteistyössä Oulun yliopiston Kajaanin yksikön kanssa, och idag utbildas språkbadslärare i samarbete med Åbo Akademi.

Rajattomuus

Åren med språkbad har fått oss att inse hur viktigt det är att språkbadet är ett program

som börjar i daghem och slutar (åtminstone ännu i dag) i årskurs 9. Trots att det oftast är svenskan som lyfts fram i debatten så är det alla lärares insats och en kontinuerlig uppföljning genom alla skolår som ger helhetsresultatet. Opettajilta vaaditaan koulutuso-, kieli- ja oppiainerajat ylittävää yhteistyötä sekä luottamusta siihen, että kollegat hoitavat oman roolinsa kokonaisuudessa.

Sidosryhmät

Språkbud har följts upp och utvecklats i samarbete med olika intressentgrupper. Me tutkijat olemme olleet mukana niin eri kuntien kielikylvyn kehittämissä yhdessä vanhempien, opettajien, rehtorien ja virkamiesten kanssa kuin tavanneet näitä sidosryhmiä erilaisissa kielikylvyn järjestämistä koskevissa kansallisissa tilaisuuksissa.

Research

I år är det 50 år sedan språkbud såg dagens ljus i Kanada år 1965. Immersion education is well-documented in numerous international research reports and its' good results are well-known all over the world. Kielikylpy ei voi kuitenkaan tuudittautua näihin vanhoihin tuloksiin eikä tutkimus saa polkea paikoillaan. Vi har till exempel tillsammans med kollegor vid vårt universitet nyligen initierat ett nytt forskningsprogram för språkbud där flerspråkighet och flerspråkig identitet hos eleverna, den samhälleliga diskursen kring språkbud och internationellt forskarsamarbete betonas.

Samhälle

Kielikylpy ei toimi tyhjiössä vaan on osa sitä ympäröivää yhteiskuntaa. Muuttuvan yhteiskunnan vaatimukset kohdistuvat siten myös kielikylpyyn, ja meille tutkijoille onkin tärkeää, että kielikylpy seuraa aikaansa. I framtiden är det viktigt att kunna erbjuda en språkbudsmöjlighet till exempel för barn med invandrarbakgrund som idag i många kommuner lämnas utanför verksamheten. Kansallisella tasolla olisi hyvä myös kehittää useampia malleja nykyisin tarjottavan varhaisen täydellisen yksisuuntaisen kielikylpymallin rinnalle.

Raamit

Idag kan vi med glädje konstatera att språkbudet har från att vara radikal och utanför alla system fått stiga in i det nationella utbildningssystemets ramar. Kielikylpy on luonnollinen osa monen kunnan opetustarjontaa, siitä säädetään kansallisissa varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ja sillä on oma opettajien peruskoulutusohjelma.

Samverkan

Språkbad är dock inte det enda undervisningsprogrammet i Finland där man integrerar språk- och ämnesundervisning. Suomessa on myös paljon CLIL-opetusta ja erityisesti S2-opetusta. Näiden kolmen ohjelman välille olisi suotavaa rakentaa nykyistä tiiviimpää yhteistoimintaa niin opettajien kuin tutkijoidenkin välille. Joitain konkreettisia askeleita tähän suuntaan on jo otettu tutkimussaralla esim. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA ry:n puitteissa.

Avslutningsvis vill vill betona att kielikylpymatkamme ei ole millään muotoa vielä tullut päähänsä vaan Resan Suuntaa TULEVAISUUTEEN.

Kirjoittajista Siv Björklund är professor i svenskt språkbad ja Karita Mård-Miettinen ruotsin kielikylvyn yliopistonlehtori Vaasan yliopistossa.